

Bölüm 8

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ KEMAN VE VİYOLA DERS KİTAPLARININ DEVİNİŞSEL KAZANIMLAR BAKIMINDAN İNCELENMESİ

**D. Görkem KUMTEPE¹
Selin ÖZDEMİR²**

GİRİŞ

Müziğin evrenselliği yadsınamaz bir gerçektir. Bu evrensellik müzik eğitimi boyutunda da geçerli olmaktadır. Genel olarak eğitim kelimesinin çeşitli anlamlarından yola çıkılarak “Müzik eğitimi bireylerde müzik ile sağlanan tüm değişim ve gelişimlerdir” şeklinde yorumlanabilir. Müzik eğitimi için en temelde bir müzikal davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme süreci olduğu söylenebilir. Bu süreç içerisinde, eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır ve bu temelden yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenerek istenilen hedeflere erişilir (Uçan, 1997, s.10). Müzik eğitiminin birçok boyutu vardır. Çalgı eğitimi, müzik eğitiminin boyutlarından biridir. Bir çalgıyı öğrenme süreci, çalgıyı çalma becerisini gösterebilmek için bir takım becerilerin sistematik olarak kazanılmasından oluşmaktadır (Schleuter, 1997: akt. Özmenteş 2005 s. 93). Çalgı eğitimi alanında yapılmış bilimsel çalışmalara bakıldığında her çalgı eğitimi süreci nitelendirilirken “sistematik, planlı, düzenli, yöntemli...” gibi kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da bize çalgı eğitiminin temelde bilimsel bir süreç içerisinde ilerlemesi gerektiğini göstermektedir. Çalgı eğitimi çatısı altında her çalgının kendine özgü farklılıkları olsa da her çalgı eğitiminde ortak olması gereken genel teknik bilgiler yer almaktadır.

“Schleuter her çalgının değişik teknik ve kendine özgü yetenekler gerektirdiğini fakat genel olarak çalgı çalma tekniklerinin, duruş, tutuş, yay kullanma, el

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, kumtepegorkem@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-6759-1472

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi AD, selinozdemir@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1881-5422

pozisyonu, nefes, dilin kullanımı, ses kalitesi, bilek, kol ve parmakların durumu, entonasyon ve vibratodan oluştuğunu belirtmektedir. Bütün çalgılar için gerekli olan temel teknikler şunlardır:

- Çalgıyı çalarken doğru bir duruşa sahip olunmalıdır.
- Çalgı çalarken el, kol ve parmaklar doğru pozisyona sahip olmalıdır.
- Çalgının tonu kaliteli ve kendine özgü olmalıdır.
- Entonasyon temiz olmalıdır” (Schleuter, 1997: akt. Özmenteş 2005 s.94).

Bu dört temel teknik, bireylerin çalma becerisinin temelini oluşturmaktadır. Doğal olarak bu önemli dört teknik çalgı eğitiminin de ilk boyutunu oluşturmaktadır.

Çalgı eğitim süreci tarihten günümüze bilimsel yaklaşımlarla aşamalandırılarak eğitimin bir alt alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte oluşturulan bu aşamalar yalnızca metodolojik bir süreç ve disiplinli bir çalışma ile doğru bir sonuca taşınabilir. Çalgı eğitimi sürecinde kazanımlar göz önünde bulundurularak hazırlanan metodolojik yaklaşımlar, kazanımların çalgı eğitimi için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar çalgı eğitim sürecinde bilişsel ve duyuşsal kazanımlar yer alsın da devinişsel kazanımlar bu sürecin temelini oluşturmaktadır diyebiliriz. Müziğin devinişsel yolla gerçekleştirilmesinde çalgı önemli bir araçtır. Bu anlamda çalgı eğitimi, bireyin devinişsel davranışlarının gelişmesinde önemli bir yere sahiptir (Konakçı, 2010, s.38).

Çalgı eğitiminin amaçları ülkemizde mesleki ve amatör olmak üzere iki sınıfa ayrılır. Mesleki çalgı eğitimi lisans ve lisansüstü düzeyde konservatuvarlar, müzik öğretmenliği programları ve müzikoloji programlarında verildiği görülmekteyken, ortaöğretim düzeyinde güzel sanatlar liselerinde verilmektedir. Güzel sanatlar liselerinde çalgı eğitimi kapsamında yaylı çalgılar eğitimi verilmektedir.

“Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nde hem bireysel hem de toplu çalışmalarda yaylı çalgı eğitimine önemli bir yer verilmektedir. 4 yıl boyunca bireysel olarak yapılan yaylı çalgı eğitimi lise 3. ve lise 4. sınıflarda orkestra dersleri ve konser etkinlikleriyle pekiştirilmektedir. Bireysel olarak gerçekleşen çalgı derslerinde duruş ve tutuş, temel yay teknikleri, müzikal kazanımlar ve çalgıdan nitelikli ses üretme büyük önem taşımaktadır” (Coşkuner, 2007, s.5).

Güzel sanatlar liselerinde yaylı çalgı eğitimi kapsamında keman, viyola, viyolonsel ve kontrabas çalgıları yer almaktadır. Bu yaylı çalgılardan keman ve viyola aynı çalım tekniklerine sahip iki çalgıdır. Çalım şekli benzerliği sebebi ile eğitimde ortak yürümesi gereken temel devinişsel kazanımlar aynı şekilde ve sürede verilmelidir. Bu iki çalgının tarihine bakıldığında günümüzde yaylı çalgılar

ailesinin atası olarak kabul edilen viyoller gitarın yay ile çalınma fikri ile ortaya çıkmıştır (Akyürek, 2004, s.17). Viyola ailesinin üyesi olan viyola de gamba bacak arasında tutularak çalınması sebebiyle, viyolonselın atası olarak nitelendirilebilir. Ancak bu ailede yer alan viola de braccio isimli çalgı omuzda çalınan çalgıların tümüne verilen ortak bir isim olarak çalgı tarihine geçmiştir (Yılmaz, 2017, s. 27). Viola de braccio yayla çalınması, perdesiz bir tuşeye sahip olması ve omuzda çalınması bakımından viola çalgısının atası olarak nitelendirilse de aslında viyola ve kemanın ortak atası olduğu düşünülebilir. Günümüzde gerek çalım tekniği gerekse tutuş olarak birbirine benzerlik gösteren keman ve viyola çalgıları görsel olarak da büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik ışığında Keman ve viyola eğitimi, çalgı eğitimi literatüründe birbirinden ayrı tutulsa da ortak metodolojik yaklaşımlar tercih edildiği görülmektedir. Kaldı ki hem çalım tekniği hem de tutuş bakımından birbirine benzeyen bu iki çalgının, pedogojik yaklaşım olarak birbirinden ayrı düşünülmesinin mümkün olmadığı açıktır. Bu nedenle ünlü keman eğitimcilerinin yazdığı birçok metot viyola için de uyarlanmıştır. Yapılan araştırmalarda, viyola eğitimcileri tarafından en çok kullanılan yazılı-basılı eğitim-öğretim materyalleri Ayfer Tanrıverdi-Viyola Metodu, Ömer Can-Viyola Eğitimi, Sevcik-For Viola, Mazas Etudes Speciales, Kreutzer 42 Studies ve Berta Volmer-Viola Studies şeklinde olduğunu görmekteyiz. Materyallere bakıldığında Ayfer Tanrıverdi-Viyola Metodu ve Ömer Can- Viyola Eğitimi kitaplarının özünde keman eğitimi için yazılmış etütlerden derlenmiş olduğu, yani farklı eğitimci/yazarların etütlerinden büyük oranda yararlandığı göze çarpmaktadır. Bu duruma ek olarak Mazas Etudes Speciales, Sevcik ve Kreutzer 42 Studies kitapları da yine özünde keman eğitimine yönelik yazılmış ve sonraki yıllarda viyola eğitimi için uyarlanmıştır (Yılmaz & Mustul, 2019, s.112).

Bu iki çalgı benzerliğinin, metot ortaklıklarının çalgı eğitimine müfredatında bir paralellik göstermesi beklenmektedir. Bu sebeple lise düzeyinde çalgı eğitimi verilen güzel sanatlar liselerinde keman ve viyola çalgısı için hazırlanan ders kitapları karşılaştırılarak sağ ve sol el konumlandırılması özelinde ayrıntılı bir inceleme yapılmıştır. Bu araştırmada güzel sanatlar liseleri keman ve viyola ders kitaplarının devinişsel kazanımlar nasıldır sorusuna ve aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır.

- Güzel sanatlar liseleri keman ve viyola ders kitaplarındaki sağ el için devinişsel kazanımlar nasıldır?
- Güzel sanatlar liseleri keman ve viyola ders kitaplarındaki sol el için devinişsel kazanımlar nasıldır?
- Güzel sanatlar liseleri keman ve viyola ders kitaplarındaki sağ ve sol el için devinişsel kazanımlar nasıldır?

Bu araştırma ile duruş – tutuş ve çalım teknikleri bakımından benzer iki çalgı olan keman viyolanın güzel sanatlar liseleri için hazırlanmış ders kitapları sol elin konumlandırılması ve yay teknikleri olmak üzere devinişsel kazanımlar bakımından incelenerek farklılıkları ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yöntem

ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma nitel bir araştırma olarak kurgulanmıştır. Bu çalışmada keman ve viyola ders kitaplarındaki devinişsel kazanımlara ilişkin mevcut durumu ortaya koyması amacıyla durum çalışması modeli tercih edilmiştir. Durum çalışmaları “Güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir” (Yin, 1984, s. 23: akt. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 289).

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evren ve örneklemini Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde güzel sanatlar liseleri için hazırlanmış 9-10-11-12 sınıf keman ve viyola ders kitapları oluşturmaktadır. Kitaplara Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Programlar Ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı resmi internet sitesinden ders kitapları ve öğretimi materyalleri sekmesinden ulaşılmıştır. Bu sitede 9. Sınıf keman kitabı olmadığı için “Meb ders” sitesinden ulaşılmıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Bu çalışmada veriler doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel çalışmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 189).

VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada verilerin analizi aşamasında içerik analizi tekniği kullanılmıştır. “İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenen bir teknik

olarak tanımlanır” (Büyüköztürk vd., 2017, s. 259). Yapılan bu araştırmada güzel sanatlar liseleri için hazırlanmış 9-10-11-12 sınıf keman ve viyola ders kitaplarında yer alan alıştırma ve eserler incelenerek hangi devinışsel kazanımın kazandırılması amaçlanarak hazırlandığı veya seçildiği belirlenmiştir. Daha sonra elde edilen veriler alt problemler doğrultusunda tablolaştırılarak kazanıma ilişkin alıştırma ve eser sayıları her iki çalgı için karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Sol El İçin Devinışsel Kazanımlar

Tablo 1. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki 1. Konum Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum				
	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	215	73	196	49
10. Sınıf	35	2	88	53
11. Sınıf	-	-	3	4
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 1’de görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 1. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9. sınıf keman ders kitabında 1. konum çalabilme kazanımına ilişkin 215 etüde yer verilirken viyola ders kitabında 196 etüde yer verilmiştir. Eser sayılarına bakıldığında ise keman ders kitabında 73 eser yer alırken viyola ders kitabında 49 eser yer almaktadır. Bu durumda 9. sınıf keman ders kitabındaki alıştırma ve eser sayılarının viyola ders kitabındaki alıştırma ve eser sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir. 10. sınıf keman ders kitabında 1. konum çalabilme kazanımına ilişkin 35 etüde yer verilirken viyola ders kitabında 88 etüde yer verilmiştir. Eser sayılarına bakıldığında ise keman ders kitabında 2 eser yer alırken viyola ders kitabında 53 eser yer almaktadır. Bu durumda 10. sınıf için ise viyola ders kitabındaki alıştırma ve eser sayılarının keman ders kitabındaki alıştırma ve eser sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir. 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında 1. konum çalabilme kazanımına ilişkin

alıştırma ve eserlere yer verilmezken viyola ders kitabında sadece 11. sınıf için 3 alıştırma ve 4 esere yer verildiği görülmektedir. Elde edilen bu bulgulardan yola çıkılarak keman ders kitaplarında 1. konum çalabilme kazanımına ilişkin ağırlıklı olarak 9. sınıf ders kitabında yer verildiği, viyola ders kitaplarında ise ağırlıklı olarak 9. ve 10. ders kitaplarında yer verildiği görülmektedir.

Tablo 2. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki 2. Konum Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	19	4	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	-	-	11	1

Tablo 2’de görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 2. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında 2. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken viyola ders kitabında ise 9., 10. ve 11. sınıf ders kitabında alıştırma ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 10. sınıf keman ders kitabında 2. konum çalabilme kazanımına ilişkin 19 etüde yer verilirken eser sayısının 4 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 2. konum çalabilme kazanımına ilişkin 12. Sınıf ders kitabında alıştırma sayısının 11, eser sayısının da 1 olduğu görülmektedir. 2. konum çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında keman ders kitaplarındaki alıştırma ve eser sayılarının viyola ders kitaplarındaki alıştırma ve eser sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki 1. ve 2. Konum Geçişli Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	20	3	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 3'de görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 1. ve 2. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında 1. ve 2. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken 10. sınıf ders kitabındaki alıştırmaya sayısının 20, eser sayısının 3 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 9., 10., 11. ve 12. sınıf ders kitabında 1. ve 2. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 1. ve 2. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında viyola ders kitaplarında alıştırmaya ve eserlere yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 4. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Üçüncü Konum Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	25	7	15	1
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 4'de görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 3. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında 3. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken aynı şekilde 9., 10. ve 11. sınıf viyola ders kitabında da 3. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 11. sınıf keman ders kitabında 3. konum çalabilme kazanımına ilişkin 25 etüde yer verilirken viyola ders kitabında 15 etüde yer verilmiştir. Eser sayılarına bakıldığında ise keman ders kitabında 7 eser yer alırken viyola ders kitabında 1 eser yer almaktadır. Bu durumda 11. sınıf keman ders kitabındaki alıştırmaya ve eser sayılarının viyola ders kitabındaki alıştırmaya ve eser sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki 1-3 Geçişli Konum Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	19	6	10	1
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 5’te görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 1. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında 1. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken aynı şekilde 9., 10. ve 11. sınıf viyola ders kitabında da 1. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 11. sınıf keman ders kitabında 1. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin 19 etüde yer verilirken viyola ders kitabında 10 etüde yer verilmiştir. Eser sayılarına bakıldığında ise keman ders kitabında 6 eser yer alırken viyola ders kitabında 1 eser yer almaktadır. Bu durumda 11. sınıf keman ders kitabındaki alıştırma ve eser sayılarının viyola ders kitabındaki alıştırma ve eser sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Birinci, İkinci, Üçüncü Konum Geçişli Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	2	8	-	-
12. Sınıf	-	-	1	3

Tablo 6’da görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 1., 2. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 10. ve 12. sınıf keman ders kitabında 1., 2. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken viyola ders kitabında ise 9., 10. ve 11. sınıf ders kitabında

alıştırma ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 11. sınıf keman ders kitabında 1., 2. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin 2 etüde yer verilirken eser sayısının 8 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 1., 2. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin 12. Sınıf ders kitabında alıştırma sayısının 1, eser sayısının da 3 olduğu görülmektedir. 1., 2. ve 3. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında keman ders kitaplarındaki alıştırma ve eser sayılarının viyola ders kitaplarındaki alıştırma ve eser sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki 4. Konum Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	20	2	-	-

Tablo 3’de görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 4. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 10. ve 11. sınıf keman ders kitabında 4. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken 12. sınıf ders kitabındaki alıştırma sayısının 20, eser sayısının 2 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 9., 10., 11. ve 12. sınıf ders kitabında 4. konum çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 4. konum çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında viyola ders kitaplarında alıştırma ve eserlere yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 8. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki 1-4 Konum Geçişli Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	13	5	-	-

Tablo 8’de görüldüğü üzere 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında 1. ve 4. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 10. ve 11. sınıf keman ders kitabında 1. ve 4. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken, 12. sınıf ders kitabındaki alıştırmaya sayısının 13, eser sayısının 5 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 9., 10., 11. ve 12. sınıf ders kitabında 1. ve 4. konum geçişli çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmediği görülmektedir. 1. ve 4. konum çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında viyola ders kitaplarında alıştırmaya ve eserlere yer verilmediği görülmektedir

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Sağ El İçin Devinişsel Kazanımlar

Tablo 9. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Detaşe Tekniği Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	6	2	7	3
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 9’da görüldüğü üzere, 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında yer alan yay teknikleri konusu içerisinde detaşe tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 10., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında detaşe tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken, 9. sınıf ders kitabındaki alıştırmaya sayısının 6, eser sayısının 2 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 10., 11., ve 12. sınıf ders kitabında detaşe tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken 9.sınıf ders kitabında 7 alıştırmaya 3 esere yer verildiği görülmektedir. alıştırmaya ve eser sayıları karşılaştırıldığında aradaki fark çok olmamakla birlikte viyola ders kitabında detaşe tekniği çalabilme kazanımının alıştırmaya ve eser sayısının, keman ders kitabında yer alan alıştırmaya ve eser sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Alıştırma ve eser sayılarının yanı sıra aynı sınıf düzeyinde yer alan detaşe tekniği çalabilme kazanımı konu işleyiş sırası olarak her iki çalgıda farklı olduğu dikkat çekmiştir. Keman ders kitabında yay teknikleri konusu öncelikle legato tekniği ile başlarken, viyola ders kitabında aynı konu detaşe tekniği ile başlatılmıştır.

Tablo 10. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Legato Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	32	3	14	3
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 10'da görüldüğü üzere, 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında yer alan yay teknikleri konusu içerisinde legato tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 10., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında legato tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken, 9. sınıf ders kitabındaki alıştırma sayısının 32, eser sayısının 3 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 10., 11., ve 12. sınıf ders kitabında legato tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken 9.sınıf ders kitabında 14 alıştırma 3 esere yer verildiği görülmektedir. Alıştırma ve eser sayıları karşılaştırıldığında eser sayısı eşit olmasına rağmen, alıştırma sayısı önemli bir fark göstermiştir. Legato tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma sayısı keman ders kitabında 32 iken, viyola ders kitabında yer alan alıştırma sayısının 14 olduğu görülmektedir. Alıştırma ve eser sayılarının yanı sıra aynı sınıf düzeyinde yer alan legato tekniği çalabilme kazanımı konu işleyiş sırası olarak her iki çalgıda farklı olduğu dikkat çekmiştir. Keman ders kitabında yay teknikleri konusu öncelikle legato tekniği ile başlarken, viyola ders kitabında aynı konu detaşe tekniğinden sonra verilmiştir.

Tablo 11 Güzel Sanatlar Liseleri Keman Ve Viyola Ders Kitaplarındaki Martele Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	5	2	2	1
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 11’de görüldüğü üzere, 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında yer alan yay teknikleri konusu içerisinde martele tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 11. ve 12. sınıf keman ders kitabında martele tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken, 10. sınıf ders kitabındaki alıştırma sayısının 5, eser sayısının 2 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 9., 11., ve 12. sınıf ders kitabında martele tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırma ve eserlere yer verilmezken 10. sınıf ders kitabında 2 alıştırma 1 esere yer verildiği görülmektedir. Alıştırma ve eser sayıları karşılaştırıldığında aradaki fark çok olmamakla birlikte keman ders kitabında martele tekniği çalabilme kazanımının alıştırma ve eser sayısının, viyola ders kitabında yer alan alıştırma ve eser sayısından fazla olduğu görülmektedir. Alıştırma ve eser sayılarının yanı sıra aynı sınıf düzeyinde yer alan martele tekniği çalabilme kazanımı konu işleyiş sırası olarak her iki çalgıda aynı olduğu görülmüştür. Her iki ders kitabında martele tekniği çalma kazanımına ilişkin alıştırma ve eserler, detaşe ve legato tekniklerini çalma kazanımlarından sonra verilmiştir.

Tablo 12. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Staccato Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	4	1	3	1
12. Sınıf	-	-	-	-

Tablo 12'de görüldüğü üzere, 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında yer alan yay teknikleri konusu içerisinde staccato tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 10. ve 12. sınıf keman ders kitabında martele tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken, 11. sınıf ders kitabındaki alıştırmaya sayısının 4, eser sayısının 1 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 9., 10., ve 12. sınıf ders kitabında martele tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken 11. sınıf ders kitabında 3 alıştırmaya 1 esere yer verildiği görülmektedir. Alıştırma ve eser sayıları karşılaştırıldığında aradaki fark çok olmamakla birlikte keman ders kitabında staccato tekniği çalabilme kazanımının alıştırmaya ve eser sayısının, viyola ders kitabında yer alan alıştırmaya ve eser sayısından fazla olduğu görülmektedir. Alıştırma ve eser sayılarının yanı sıra aynı sınıf düzeyinde yer alan staccato tekniği çalabilme kazanımı konu işleyiş sırası olarak her iki çalgıda aynı olduğu görülmüştür. Her iki ders kitabında staccato çalma kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserler, detaşe, legato ve martele tekniklerini çalma kazanımlarından sonra verilmiştir.

Tablo 13. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Spicatto Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	-	-	-	-
10. Sınıf	-	-	-	-
11. Sınıf	-	-	-	-
12. Sınıf	9	6	-	-

Tablo 13'de görüldüğü üzere, 9., 10., 11. ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında yer alan yay teknikleri konusu içerisinde martele tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eser sayıları verilerek mevcut durum ortaya konulmuştur. 9., 10. ve 11. sınıf keman ders kitabında spicatto tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmezken, 12. sınıf ders kitabındaki alıştırmaya sayısının 9, eser sayısının 6 olduğu görülmektedir. Viyola ders kitaplarına bakıldığında ise 9., 10.,11. ve 12. sınıf ders kitabında spicatto tekniği çalabilme kazanımına ilişkin alıştırmaya ve eserlere yer verilmediği görülmüştür.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Sağ ve Sol El İçin Devinişsel Kazanımlar

Tablo 15. Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarındaki Toplam Alıştırma ve Eser Çalabilme Kazanımına İlişkin Mevcut Durum

	Keman		Viyola	
	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları	Alıştırma Sayıları	Eser Sayıları
9. Sınıf	215	72+1	196	48+1
10. Sınıf	116	48+6	88	52+1
11. Sınıf	81	81+2	79	70+2
12. Sınıf	59	67+1	88	61+2

Tablo 15'te görüldüğü üzere, 9.,10.,11. Ve 12. sınıf keman ve viyola ders kitaplarında sağ ve sol el için toplam alıştırma ve eser sayılarının mevcut durumu ortaya konmuştur. 9. Sınıf keman ders kitabında için toplam 215 alıştırma, 73 eser varken, 9. sınıf viyola ders kitabında 196 alıştırma 49 eser olduğu görülmüştür. 10. Sınıf keman ders kitabında için toplam 116 alıştırma, 54 eser varken, 10. Sınıf viyola ders kitabında 88 alıştırma 53 eser olduğu görülmüştür. 11. sınıf keman ders kitabında için toplam 81 alıştırma, 83 eser varken, 11. sınıf viyola ders kitabında 79 alıştırma 72 eser olduğu görülmüştür. 12. sınıf keman ders kitabında için toplam 59 alıştırma, 68 eser varken, 12. sınıf viyola ders kitabında 88 alıştırma 63 eser olduğu görülmüştür. Toplam alıştırma ve eser sayısına bakıldığında keman ders kitabında yer alan alıştırma ve eser sayılarının, viyola ders kitabında yer alan alıştırma ve eser sayılarından fazla olduğu görülmektedir. Eser sayılarının yanlarında artı olarak yazılan eserler kitaplarda yer alan konçertoları göstermektedir. 9. sınıf keman ders kitabında 1, 10. sınıf keman ders kitabında 6, 11. sınıf keman ders kitabında 2 ve 12. sınıf keman ders kitabında 1 konçerto olmak üzere dört sınıf düzeyinde toplam 10 konçertoya yer verildiği görülürken; 9. sınıf viyola kitabında 1, 10. sınıf viyola kitabında 1, 11. sınıf viyola kitabında 2 ve 12. sınıf viyola kitabında 2 olmak üzere viyola ders kitaplarının dört sınıf düzeyinde toplam 6 konçertoya yer verildiği görüşmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Güzel sanatlar liselerinde yaylı çalgılar ailesinin duruş, tutuş ve çalım tekniği bakımından birbirine benzeyen keman ve viyola çalgılarının ders kitapları

incelendiğinde sağ ve sol el tekniklerini içeren devinişsel kazanımlara ilişkin mevcut durum ortaya konulmuştur. Elde edilen veriler ışığında sol elin konumlandırılmasına ilişkin;

- 1. konum çalabilme kazanıma ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ders kitabında 9. ve 10. sınıf seviyesinde alıştırma ve eserlere yer verilirken, viyola ders kitabında 9., 10. ve 11. sınıf düzeyinde alıştırma ve eserler yer verilmiştir. Toplam eser sayısına bakıldığında keman ders kitabında yer alan 1. Konum alıştırma ve eser sayılarının, viyola ders kitabında yer alan alıştırma ve eser sayısından daha az olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da bize 1. konum çalabilme kazanımı viyola ders kitabında daha kapsamlı ve uzun süre işlendiğini göstermektedir.
- 2. Konum çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ders kitabında 10. Sınıf kademesinde alıştırma ve eserlere yer verilirken, viyola ders kitabında 12. Sınıf kademesinde yer verildiği görülmektedir. Keman ders kitabında konum geçişi için 1. konum sonrası 2. konum işlenirken, viyola ders kitabında 1. konum sonrası 11. sınıfta 3. konum ve 12. sınıfta 2. konum işlendiği görülmüştür. Duruş, tutuş ve çalım tekniği bakımından birbirine benzeyen keman ve viyola çalgılarının sol el konumlandırılmasında da aynı sırayla gitmesi beklenmektedir. konu ile ilgili bilimsel çalışmalar incelendiğinde 1. konum sonrası 3. konumun daha çok tercih edildiği görülmüştür. Keman çalmaya yeni başlayan bireyler yukarı pozisyonları öğrenmede daha kullanışlı olması sebebi ile öncelikle birinci konumdan sonra üçüncü konumu öğrenmektedir. İkinci konuma geçmek sadece bir ses yukarıda olması sebebi ile dezavantajlıdır. Birinci konumdan üçüncü konuma geçmek daha güvenli görülmektedir (Staples, 2014: akt. Taş, 2019, s. 356).

Güzel sanatlar liseleri için belirlenen programda kazanımlar düşünülürken bu iki çalgı özelinde kazanımı ortak olan konuların aynı şekilde ilerlemesi öğrencilerin seviye birliği açısından önem taşımaktadır.

- • 1-2 konum geçebilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ders kitabında 10. sınıf kademesinde alıştırma ve eserlere yer verilirken, viyola ders kitabında bu kazanıma ilişkin bir alıştırma ve esere yer verilmemiştir. Viyola ders kitabında 1. konum sonra 3. konuma geçildiği için 1-2 geçişli alıştırma ve eserlere yer verilmemiştir fakat, viyola öğrencilerinin konum geçişlerini pekiştirebilmesi için tüm konum geçişlerine özel alıştırma ve eserlere ver verilmesi öğrencilerin çalgıda tuşe hakimiyetini ve çalıcılığını geliştirecektir.
- • 3. konum çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında,

keman ve viyola ders kitaplarının her ikisinde de 11. sınıf düzeyinde alıştıırma ve eserlere yer verildiği görülmüştür. Alıştıırma ve eser sayıları incelendiğinde keman ders kitabında yer alan alıştıırma ve eser sayılarının viyola ders kitabında yer alan alıştıırma eser sayılarından fazla olduğu görülmüştür. Keman dersi kazanımlarında sol el için 3 farklı konum tanıtılırken viyola dersi kazanımlarında 11. sınıf kademesinde ilk defa konum değiştirme alıştıırma ve eserlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin yeni konum öğrenirken tuşe hakimiyeti için daha fazla alıştıırma ve eser çalması tuşe hakimiyeti açısından daha faydalı olacaktır.

- 1-3 konum geçebilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ve viyola ders kitaplarının her ikisinde de 11. sınıf düzeyinde alıştıırma ve eserlere yer verildiği görülmüştür. Alıştıırma ve eser sayıları incelendiğinde keman ders kitabında yer alan alıştıırma ve eser sayılarının viyola ders kitabında yer alan alıştıırma eser sayılarından fazla olduğu görülmüştür. Keman dersi kazanımlarında öğrenci 1-2 konum geçişli çalıştıktan sonra 3. konum ve daha sonra 1-3 konum geçişli alıştıırma ve eserler çalışırken, viyola ders kitabında 1. ve 3. konum sonrası ilk defa geçişli konum çalışması için alıştıırma ve eserlere yer verilmiştir. Öğrencilerin ilk defa konum geçişi çalışırken sağ kolun ve parmakların doğru konumlanması için daha fazla alıştıırma ve eser çalması öğrenmeyi kalıcı hale getirecektir.
- 4. konum çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında 12. sınıf keman ders kitabında alıştıırma ve eserlere yer verilmiştir. Viyola ders kitaplarında 4. konuma ilişkin alıştıırma ve eser olmadığı ortaya çıkmıştır.
- 1-4 konum geçebilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında 12. sınıf keman ders kitabında alıştıırma ve eserlere yer verilmiştir. Viyola ders kitaplarında 1-4 konum geçebilme kazanımına ilişkin alıştıırma ve eserlere yer verilmemiştir. Duruş, tutuş ve çalım tekniği bakımından birbirine benzeyen keman ve viyola çalgılarının sol el konumlandırılmasında da aynı seviyede konum bilgisine yer verilmesi beklenmektedir.
- Viyola literatürü incelendiğinde var olan alıştıırma ve eserlerin çoğunun keman literatüründen geçtiği düşünülürse seviye ve ilerleme olarak lise düzeyinde keman ve viyolanın aynı düzeyde olması beklenmektedir. İncelenen ders kitaplarının alıştıırma, eser sayıları ve konu ilerleyişine bakıldığında keman öğrencilerinin toplamda 4 konum öğrenirken, viyola öğrencileri 3 konum öğrenerek lise kademesini tamamlıyorlar. Aynı kas hareketleriyle çalınan iki çalgının işleyiş ve öğrencilere kazandırılması düşünölen hedeflerin paralel olması iki çalgıyı çalan öğrencilerin seviye birlikteliğini sağlaması açısından önemlidir.

- Sonuçları elde edilmiştir.

Elde edilen veriler ışığında sağ elin konumlandırılmasına ilişkin;

- Detaşe ve legato çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ve viyola ders kitaplarında 9.sınıf kademesinde bu tekniklere yer verildiği ve keman ders kitaplarında yer alan alıştırmaya ve eser sayısının viyola ders kitabında yer alan alıştırmaya ve eser sayısından fazla olduğunu görülmektedir. Detaşe ve legato çalabilme kazanımları aynı sınıf kademesinde verilmesine rağmen farklı sıralama ile verilmiştir. Keman ders kitabında ilk öğretilen yay tekniği legato iken viyola ders kitabında ilk öğretilen yay tekniği detaşedir. Konum kazanımlarındaki sıralama farklılığı burada da karşımıza çıkmaktadır. Yay tekniklerinin öğretim sırası ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde, uzmanların ilk olarak detaşe ile başlanmasının yay hakimiyeti için daha yararlı olacağı belirtilmiştir. Özen (2015)'in çalışmasında elde edilen verilerden, öğretim elemanlarının sırasıyla detaşe-legato- ve staccato yay tekniklerin tercih ettiği ortay konulmuştur (2015, s. 50).
- Martele ve staccato çalabilme kazanımlarına ilişkin mevcut duruma bakıldığında keman ve viyola ders kitaplarında martele 10. sınıf kademesinde ve detaşe-legato tekniklerinden sonra, staccato 11. sınıf kademesinde ve detaşe-legato ve martele tekniklerinden sonra yer almıştır.
- Spiccato çalabilme kazanımına ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ders kitabında 12. Sınıf kademesinde yer alırken, viyola ders kitabında bu tekniğe yer verilmemiştir.
- Yay teknikleri bakımından iki çalgı karşılaştırıldığında, keman ders kitabında legato ile başlayan teknik öğretimi viyola ders kitabında detaşe olarak verilmiştir. Sağ el devinişsel kazanım olarak bakıldığında aynı kas hareketleri ile yapılan bu tekniklerin farklı sıralama ile öğretilmesi aynı eğitim-öğretim sistemi içerisinde öğrencilerin seviye birliği açısından tercih edilmemelidir. Martele ve staccato teknikleri aynı kademe ve sıralamada işlenmesinin yanı sıra spiccato tekniği sadece keman ders kitabında yer almaktadır. Viyola ders kitabında spiccato yay tekniği konusu yoktur. Yine seviye birliği eser ve dönem özellikleri tanımak adına temel yay tekniklerinden biri olan spiccatonun viyola ders kazanımlarında yer alması önem taşımaktadır.

Sonuçları elde edilmiştir.

Elde edilen veriler ışığında sağ ve sol el için devinişsel kazanımlarına ilişkin;

- Keman ve viyola ders kitaplarında, sağ ve sol el için devinişsel kazanıma ilişkin mevcut duruma bakıldığında, keman ders kitaplarında yer alan alıştırmaya ve

eser sayılarının, viyola ders kitaplarında yer alan alıştırmaya ve eser sayısından fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca eserlere ek olarak çalgının teknik özelliklerini ön plana çıkarmak amacıyla yazılmış (TDK, 2023) konçerto sayılarına bakıldığında keman ders kitabında daha fazla sayıda konçertoya yer verildiği görülmektedir.

Duruş, tutuş ve çalışarak birbirine çok benzeyen keman ve viyola çalgılarının güzel sanatlar liseleri ders kitapları incelendiğinde ortaya çıkan tablo, keman çalgısı için hedeflenen nokta, viyola çalgısı için hedeflenen noktadan daha ileride olduğudur. Evet tarihten günümüze bakıldığında viyola çalgısı solist bir çalgı olarak düşünülmediği için alıştırmaya ve eser sayıları keman kıyasla oldukça azdı. Literatüre geçen alıştırmaya ve eserlerin çoğu orijinalinde keman çalgısı için yazılmıştır. Ama artık günümüzde viyola çalgısı da virtüöze bir çalgı haline geldi ve özgün alıştırmaya ve eserler fazlaştı. Dünyada yer alan tüm değişimlere uyum sağlarken, viyola çalgısının geçmişten günümüze geldiği nokta düşünülerek bu çalgının eğitim plan ve programlarının da güncellenmesi ve geliştirilmesi şarttır. Kitap incelemesinde yer alan farklılıklar eksiklikler tekrar gözden geçirilerek iki çalgı özelinde aynı şekilde ilerleyiş ve paralellik çalışıcılığı destekleyecektir. Bu iki kitabı yazan komisyonların ortak olması ve fikir birlikteliği ile çalışması aradaki farklılıkları ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M., Çetinkaya, H. & Ağcakaya, P. (2019) *Çalgı eğitimi keman 9*, Ed Mehmet Akpınar. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde https://www.meb-ders.com/dosya/6695-guzel-sanatlar-lisesi-9sinif-calgi-egitimi-keman-ders-kitabi-pdf-indir#google_vignette adresinden ulaşılmıştır).
- Akyürek, S. (2004). *Müzik tarihinde viyolanın yeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Büyüköztürk, Ş., vd. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. Baskı). Pegem Akademi.
- Coşkun, S. (2016). Türkiye'de Anadolu güzel sanatlar liseleri bireysel çalgı eğitimi dersinde (yaylı çalgılar) piyano eşlikli çalışmalarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*. 2 (3). 83-104
- Konakçı, N. (2010). *Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin bireysel çalgı eğitimi dersine yönelik tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 9*, Ed Devrim Öztürk. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 10*, Ed Devrim Öztürk. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).

- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 11*, Ed Devrim Öztürk. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 12*, Ed Devrim Öztürk. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Öksüz, O. & Öksüz, Ö. (2021) *Çalgı eğitimi keman 10*, Ed Mehmet Akpınar. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Öksüz, O. & Öksüz, Ö. (2021) *Çalgı eğitimi keman 11*, Ed Mehmet Akpınar. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Öksüz, O. & Öksüz, Ö. (2021) *Çalgı eğitimi keman 12*, Ed Mehmet Akpınar. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Özen, C. Ö. (2015). *Keman eğitimine başlarken kullanılan ilk üç yay tekniğinin ve bu tekniklerin öğretilmesinde uygulanan sıralamanın incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabson.
- Özmenteş, S. (2005) Müzik eğitiminin boyutları ve çalgı eğitimi. *İnönü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (9). S.89-98
- Taş, S. (2019). Kemanda konum geçişleri ve konum sınıflandırması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 9 (2), 350-369.
- TDK (2023) <https://sozluk.gov.tr>
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitiminde kavramlar- ilkeler-yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayın Evi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınlar.
- Yılmaz, C. (2017). *Viyolanın 9. yüzyıldan günümüze gelişimi ve Andrea Amati'nin viyola formuna getirdiği yenilikler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yılmaz, İ. S. & Mustul, Ö. (2019). Güzel sanatlar liseleri ve müzik eğitimi anabilim dallarında kullanılan viyola için yazılmış eğitim-öğretim materyalleri. *Online Journal of Music Sciences*, 4 (1), 104-121. DOI: 10.31811/ojomus.559593